

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 45-1904)

Originalt emne

Offentlig Renlighed

Offentlig Renlighed/Vandklosetter

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 19. maj 1904](#)
- 2) [Byrådsmødet den 7. juli 1904](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 19. maj 1904 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 45-1904)

I Anledning af en i Mødet den 18de Februar forelagt Forespørgsel fra Ejerne af Arealerne omkring Trøjborg, Aldersro og Katrinebjerg om, paa hvilke Vilkaar de kunde faa Tilladelse til at installere Vandklosetter med direkte Udløb i Havet, blev Brolægningsudvalget anmodet om nærmere at undersøge Spørgsmaalet og efter Forhandling med Sundhedskommissionen afgive Erklæring over denne Sag samt over nogle tidligere modtagne Andragender om Tilladelse til Anbringelse af Vandklosetter i den ny Katedralskole, det ny Posthus, "Hotel Skandinavien" og Nybygningerne langs Gl. Guldsmedgades vestre Side.

Fra Udvalget forelaa nu følgende Beretning:

"I Henhold til Byraadets Beslutning har Udvalget afholdt Møde med Sundhedskommissionen den 30te Marts d. A.

Udvalget har derefter modtaget indlagte Skrivelse, af hvilken det fremgaar, at Sundhedskommissionen vil gaa med til at lade Afløb fra W. C. fra Trøjborgkvarteret gaa ud paa Bugten ved Saltens Bæk, naar Kloaken forsynes med en Ledning ud i Havet af passende Længde, antagelig ca. 2000 Fod, hvorimod Sundhedskommissionen ikke vil gaa med til at give nogen af de øvrige Ansøgere - Posthuset, Latinskolen, den paatænkte offentlige Nødtørftsanstalt i Skolegade, Hotel Skandinavien og Guldsmøgades Byggekonsortium - Tilladelse til Anbringelse af W. C. under de nuværende Forhold, selv om Kloakledningerne blive ændrede i Overensstemmelse med de stillede Forslag.

Sundhedskommissionens Afslag paa de 5 sidstnævnte Ansøgninger er for saa vidt beklageligt, som det vilde have været ønskeligt, at disse nye Byggeforetagender kunde forsynes med W. C., hvorimod den Stilling, som Kommissionen har taget til den førstomtalte Sag, maa anses for heldig, idet derved Spørgsmaalet om almindelig Indførelse af W. C. i den indre By maaske kan rykke et Skridt nærmere.

Naar hele den Spildevandsmængde, som kan komme fra Trøjborg-Aldersro-Katrinebjergkvarteret, i alt ca. 370 Tdr. Land, kan ledes direkte ud paa Bugten ved Saltens Bæk, vil der nemlig kunne spares betydeligt paa den store Kloakplan B, som i sin Tid blev vedtaget i Principet af Byraadet, ligesom ogsaa de aarlige Driftsudgifter ved Pumpestationen vilde gaa betydelig ned.

Projekt B er som bekendt beregnet paa at kunne føre hele Spildevandsmængden fra Trøjborgkvarteret i fuldt bebygget Tilstand ud til Pumpestationen ved Gasværket. Efter Stadsingeniørens Beregning vil der til Udpumpning af denne Spildevandsmængde medgaa aarligt ca. 26,000 Kr.

Endvidere vil den Ledning, der for Tiden føres ud paa Bugten for Marselisborgkvarteret, i lang Tid kunne gøre Fyldest, og man vil derved kunne se bort fra den projekterede afskærende Ledning i Strandvejen, i det mindste foreløbig.

Ifølge hoslagte Opgørelse fra Stadsingeniøren vil Besparelsen i Anlægget af Plan B ved ikke at skulle føre Spildevandet fra Trøjborgkvarteret ud til Gasværket andrage ca..... Kr. 130,000

og Udeladelse af Ledningen langs Strandvejen -30,000

Tilsammen. .. Kr. 160,000

saaledes at Udgifterne ved Gennemførelsen af Plan B

er gaaet ned fra..... Kr. 727,000

til..... -567,000

Udgiften ved at føre Trøjborgkloaken 2000 Fod ud paa Bugten vil andrage ca. Kr. 60,000.

Eventuel Forlængelse af Marselisborgkloaken ud paa Bugten eller Udførelsen af den manglende afskærende Ledning i Strandvejen vil i begge Tilfælde andrage Kr. 30,000. -

Disse Arbejder ere imidlertid uafhængige af det store Projekt og kunne udføres uafhængig af Planen for den indre By.

Der vil altsaa kunne modtages Afløb fra W. C. fra Marselisborgterrænet, naar den under Arbejde værende Ledning ud paa Bugten i den nærmeste Tid bliver færdig.

Udvalget foreslaar derfor Byraadet, at der samtidig med Indførelsen af det nye Spildevandsregulativ vedtages, at der for Fremtiden indføres W. C. i alle Nybygninger paa dette Kvarter, og at der opkræves den Afgift, som Byraadet maatte fastsætte i Regulativet, samt Vandafgift efter Vandmaaler.

Udvalgets Formand har henvendt sig personlig i Justitsministeriet angaaende Spørgsmaalet om obligatorisk Indførelse af W. O. i Nybygninger.

Departementschef Richard erklærede, at naar Byen har indrettet sine Kloaker og Afløbsforhold paa at kunne modtage Afløb fra W. C., vilde der efter hans Mening intet være til Hinder for, at Byraadet kan paabyde alle Nybygninger at indføre W. C., og at der opkræves en passende aarlig Afgift derfor pr. Closet.

Ganske vist kunde Departementschefen ikke svare for, hvorledes hans Eftermand (Departementschef Richard fratræder sin Stilling den 1ste Maj d. A.) vil stille sig til Sagen, men han kunde ikke tænke sig, at Ministeriet kunde indtage nogen anden Stilling til dette Spørgsmaal, saa meget mere som der allerede i et Tilfælde var truffet en Afgørelse i Overensstemmelse hermed.

Overfor ældre Bygninger erklærede derimod Departementschefen, at man ikke kunde paabyde obligatorisk Indførelse af W. C. alene af den Grund, at man vilde komme i Indgreb med Bygningsvedtægt og Sundhedsvedtægt, idet der i mange ældre Bygninger ikke kan anbringes W. C. uden at opføre en Tilbygning igennem alle Etager, men han kunde paa den anden Side ikke se rettere, end at ovennævnte Autoriteter burde stille sig saa imødekommende som muligt over for saadanne Ansøgninger om Dispensationer fra

Bygningslovens § 21, som vare foranledigede ved Ønsket om Anbringelse af W. C., da dette maatte betragtes som et absolut Fremskridt i sanitær Henseende.

Angaaende Trøjborg-Aldersro-Katriebjergkvarteret vil som alt bemærket Spildevandet kunne føres ud paa Bugten ved eget Tryk. Bekostningen ved en ca. 2000 Fod Ledning ud paa Bugten vil som nævnt andrage ca. 60,000 Kr.

Byraadet kan her gaa to Veje, enten give Andragerne Lov til at faa denne Ledning anbragt mod at indsende Projekt til Godkendelse, og at Kommunen udfører Arbejdet paa Andragernes Hegning eller selv udføre Anlægget paa egen Regning.

Til Bedømmelse af, hvad der her vilde være det rette, skal bemærkes følgende:

Det Areal, Andragerne repræsentere, udgør ifølge Stadsingeniørens Opgørelse ca. 170 Tdr. Land. Efter samme Forholdstal som i den gamle By, som indeholder 3778 Ejendomme paa 420 Tdr. Land, vil der paa dette Areal kunne opføres 1630 Ejendomme. Regnes der kun med det halve Antal Ejendomme, altsaa 3000 kv-Alen Grund pr. Ejendom, samt med 2 Stkr. W. C. pr. Ejendom, vil der blive i alt 1630 W. C.

Det hele Areal, som afvandes til Trøjborg-Kloaken, andrager 370 Tdr. Land, paa hvilket Areal der efter samme Regningsmaade vil kunne paaregnes 3330 W. C.

En Afgift af 10 Kr. pr. W. C. vil altsaa give en aarlig Indtægt af 33300 Kr., medens den aarlige Udgift til Forrentning, Vedligeholdelse og Fornyelse næppe vil andrage 5000 Kr.

Et Antal af 500 W. C. installerede paa Arealet vil . altsaa være tilstrækkelig til at betale den aarlige Vedligeholdelse og Amortisation, idet Anlægget ikke medfører Driftsudgifter.

Der vil dog ikke kunne gives Grundejerne Til ladelse til Anbringelse af W. C., forinden der kan tilføres Kvarteret Vand fra Vandværket op i alle Etager. Afgiften pr. W. C. bør være den samme som for Marselisborgkvarteret, og der bør paalægges obligatorisk Anbringelse af W. C. i alle Nybygninger fra den Dag, Anlægget kan tages i Brug.

Kommunen bør stille Fordring til Andragerne om, at der, forinden Anlægget bringes til Udførelse, er tegnet et vist angivet Antal W. C. med Pligt til at have disse installerede forinden et nærmere fastsat Tidspunkt.

Efter disse Beregninger synes det saaledes at være en for Kommunen i høj Grad fordelagtig Forretning selv at tage Sagen i sin Haand, og Udvalget foreslaar derfor, at Byraadet tilskriver Andragerne som følger: "Sundhedskommissionen har i Principet intet

imod, at der fra Kloaken ved Saltens Bæk føres en Ledning for W. C. -Afløb ud paa Bugten. Byraadet har derfor vedtaget at lade den fornødne Forundersøgelse og Projektering foretage, samt naar Planerne ere accepterede i Byraadet at meddele Lodsejerne de nærmere Vilkaar, paa hvilke Byen kan paatage sig Udførelsen."

Saafernt Byraadet maatte slutte sig til Udvalgets Forslag om at lade Ledningen ud paa Bugten ved Saltens Bæk projektere, maa der bevilges det dertil fornødne Beløb, Kr. 1000,00."

Byraadet bevilgede de af Udvalget begærede 1000 Kr. til Forundersøgelser og vedtog at gøre Indførelsen af Vandklosetter i Nybygninger paa Marselisborgterrænet obligatorisk samtidig med det ny Spildevandsregulativs Ikrafttræden. Andragenderne om Vandklosetters Anbringelse i den indre By kunde i Henhold til Sundhedskommissionens Udtalelser ikke imødekommes.

Kommissionens Skrivelse til Brolægningsudvalget er saalydende:

"Ved hoslagt at tilbagesende de under 15de f. M.

fra det ærede Udvalg til Erklæring modtagne Andragender om Indførelse af W. C. tillader Kommissionen sig i Overensstemmelse med det under Konferencen med Udvalget fremførte at udtale, at den ikke kan gaa med til Anvendelse af Septictank-Systemet i de foreliggende Tilfælde; allerede af den Grund beklager man at maatte udtale sig imod de fremkomne Begæringer fra Indenrigsministeriet, Kultusministeriet, Hotel Skandinavien og Guldsmedgadekonsortiet, ihvorvel det maa erkendes, at der for enkelte af disse foreligger Grunde, som kunde gøre det særlig ønskeligt at imødekomme Begæringerne.

Kommissionen anser det ogsaa for uheldigt at komme ind paa en saadan delvis Gennemførelse af W. C. som den foreliggende, idet der derved sikkert vil lægges en almindelig Gennemførelse af W. C. i den gamle By ret betydelige Hindringer i Vejen, en Gennemførelse saa snart som muligt Kommissionen anser for at være af den allerstørste Betydning i sanitær Henseende.

For saa vidt derimod angaar Andragendet fra Trøjborg-Aldersro-Kathrinebjergkvarteret, mener Kommissionen, om den end ikke paa dette Stadium, hvor saa faa af de for at kunne tage en afgørende Stilling nødvendige Oplysninger foreligge, kan udtale sig med nogen Bestemthed, eventuelt at kunne anbefale Indførelse af W. C. -Systemet (uden Septictank), særligt naar Kloakledningen gennem Saltensbæk føres tilstrækkelig langt ud i Havet, f. Eks.

1000 Alen; man gaar ud fra, at Udgifterne ved den almindelige hele Byen omfattende nye Kloakplan vil væsentlig formindskes ved Indførelse af W. C. -Systemet allerede nu for det forømteldte Kvarter."

Uddrag fra byrådsmødet den 7. juli 1904 - side 6

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 45-1904)

Til Efterretning toges følgende Beretning fra Brolægningsudvalget vedrørende Spørgsmaalet om Vandklosetsystemets Indførelse i den nyere Bydel mod Nord og Syd:

"I Henhold til Byraadets Opfordring har Udvalgets Formand henvendt sig i Justitsministeriet for at forebringe Spørgsmaalet om tvungen Indførelse af W. C. i alle Nybygninger for enkelte Kvarterer af Aarhus, for hvilke Kloaksystemet er ordnet saaledes, at Afløb fra W. C. kan modtages.

Fremstillingen gik ud paa, at Byen overfor Spørgsmaalet om W. C. deler sig i 3 Kvarterer, nemlig: den sydlige Del: Marselisborgkvarteret, den nordlige Del: Trøjborg-Aldersro-Kathrinebjerg Kvarteret,

den midterste Del: den gamle Bydel.

For det førstnævnte Kvarter, der tilhører Byen, er der - efter stedfunden Konference med Sundhedskommissionen - ført en Ledning ud paa Bugten, saaledes at der kan tages imod Afløb fra W. C.

For det nordlige Kvarter, der er i privat Eje, bliver der for Tiden af Byen udarbejdet Planer for en Ledning ud paa Bugten, saaledes at der ogsaa fra dette Kvarter vil kunne tages mod Afløb fra W. C., naar disse Planer ere bragte til Udførelse enten ved privat Initiativ eller ved Kommunens Foranstaltning.

For den midterste Del, den gamle Bydel, kan Opgaven kun løses ved Anvendelse af afskærende Ledninger og Pumpestation. Projektet hertil er udarbejdet og Planerne forelagt Byraadet. Bekostningen vil være ca. 600,000 Kr. Byraadet har dog stillet Sagen i Bero, indtil Byens Finanser tillade Planens Realisation.

Der stilledes derfor det Spørgsmaal til Ministeriet, om Byen kan forvente Approbation paa



en Beslutning om, at der kan paabydes alle Nybygninger i de Kvarterer, hvor Afløb fra W. C. kan modtages, at al Natrenovation for Fremtiden sker ved W. C. mod en vis Betaling pr. Closet.

Departementchef Friis svarede hertil, at Byen vilde kunne vente at erholde Ministeriets Approbation paa en Bestemmelse om, at alle Nybygninger og Ombygninger med Nybygnings Karakter i de Kvarterer, hvor Kloakforholdene ordnes saaledes, at Afløb fra W. C. kan modtages, for Fremtiden kun maa benytte W. C. til al Natrenovation. Et Regulativ vedrørende Spildevandsledninger, Afgift for W. C. o. s. v. maatte tillige forelægges til Ministeriets Godkendelse.

Dernæst forelagdes Departementchefen Spørgsmaalet om, hvorledes Forholdet vilde blive overfor allerede eksisterende Bygninger samt overfor Indførelse i saavel selve Ejendommene som i disses Gaarde, idet der gjordes opmærksom paa, at man ved at paabyde Afskaffelsen af Tøndesystemet i Gaardene og dettes Erstatning med W. C. samt Udslagskummer vilde blive i Stand til at gennemføre W. C. -Systemet til al Natkommissionen - ført en Ledning ud paa Bugten, saaledes at der kan tages imod Afløb fra W. C.

For det nordlige Kvarter, der er i privat Eje, bliver der for Tiden af Byen udarbejdet Planer for en Ledning ud paa Bugten, saaledes at der ogsaa fra dette Kvarter vil kunne tages mod Afløb fra W. C., naar disse Planer ere bragte til Udførelse enten ved privat Initiativ eller ved Kommunens Foranstaltning.

For den midterste Del, den gamle Bydel, kan Opgaven kun løses ved Anvendelse af afskærende Ledninger og Pumpestation. Projektet hertil er udarbejdet og Planerne forelagt Byraadet. Bekostningen vil være ca. 600,000 Kr. Byraadet har dog stillet Sagen i Bero, indtil Byens Finanser tillade Planens Realisation.

Der stilledes derfor det Spørgsmaal til Ministeriet, om Byen kan forvente Approbation paa en Beslutning om, at der kan paabydes alle Nybygninger i de Kvarterer, hvor Afløb fra W. C. kan modtages, at al Natrenovation for Fremtiden sker ved W. C. mod en vis Betaling pr. Closet.

Departementchef Friis svarede hertil, at Byen vilde kunne vente at erholde Ministeriets Approbation paa en Bestemmelse om, at alle Nybygninger og Ombygninger med Nybygnings Karakter i de Kvarterer, hvor Kloakforholdene ordnes saaledes, at Afløb fra W.

C. kan modtages, for Fremtiden kun maa benytte W. C. til al Natrenovation. Et Regulativ vedrørende Spildevandsledninger, Afgift for W. C. o. s. v. maatte tillige forelægges til Ministeriets Godkendelse.

Dernæst forelagdes Departementchefen Spørgsmaalet om, hvorledes Forholdet vilde blive overfor allerede eksisterende Bygninger samt overfor Indførelse i saavel selve Ejendommene som i disses Gaarde, idet der gjordes opmærksom paa, at man ved at paabyde Afskaffelsen af Tøndesystemet i Gaardene og dettes Erstatning med W. C. samt Udslagskummer vilde blive i Stand til at gennemføre W. C. -Systemet til al Natrenovation i hele det paagældende Kvarter, samt at denne Ændring formentlig vil kunne gennemføres, uden at Grundejerne behøve Dispensation fra Bygningslovens § 21.

Angående Indførelse af W. C. i selve Ejendommene svarede Departementchefen ganske i Overensstemmelse med det Svar, som forhenværende Departementchef Ricard i sin Tid afgav.

Angaaende Spørgsmaalet om Afskaffelsen af Tøndesystemet i de eksisterende Ejendommers Gaarde svarede Departementchefen, at det eneste Hensyn, der her vilde være at tage, formentlig vilde være de Bekostninger, man derved paalagde Grundejerne, ved at disse skulde installere W. C. i Stedet for det nuværende Tøndesystem, men at man jo altid vilde kunne komme om ved dette Spørgsmaal derved, at Byen hjalp Grundejerne til Rette, f. Eks. at der ydedes Laan paa lempelige Vilkaar til Gennemførelsen.

Endelig ytrede Departementchefen, at naar Byen fremsender den omtalte Bestemmelse om obligatorisk Indførelse af W. C. i Nybygninger samt Spildevandsregulativ m. m., at man da lader medfølge en samlet Fremstilling af W. C. -Spørgsmaalet i Aarhus.

Udvalget henstiller nu til Byraadet, at der

- 1) søges Approbation paa Bestemmelsen om obligatorisk Indførelse af W. C. i Nybygninger i de med W. C. -Afløb forsynede Kvarterer,
- 2) at Behandlingen af Regulativet for Spildevandsledninger bringes til Ende,
- 3) samt at Spørgsmaalet om Indførelse af W. C. i Gaardene i de eksisterende Ejendomme i Marselisborg-Kvarteret gøres til Genstand for en nærmere Undersøgelse."

renovation i hele det paagældende Kvarter, samt at denne Ændring formentlig vil kunne gennemføres, uden at Grundejerne behøve Dispensation fra Bygningslovens § 21.

Angående Indførelse af W. C. i selve Ejendommene svarede Departementchefen ganske i Overensstemmelse med det Svar, som forhenværende Departementchef Ricard i sin Tid afgav.

Angaaende Spørgsmaalet om Afskaffelsen af Tøndesystemet i de eksisterende Ejendommers Gaarde svarede Departementchefen, at det eneste Hensyn, der her vilde være at tage, formentlig vilde være de Bekostninger, man derved paalagde Grundejerne, ved at disse skulde installere W. C. i Stedet for det nuværende Tøndesystem, men at man jo altid vilde kunne komme om ved dette Spørgsmaal derved, at Byen hjalp Grundejerne til Rette, f. Eks. at der ydedes Laan paa lempelige Vilkaar til Gennemførelsen.

Endelig ytrede Departementchefen, at naar Byen fremsender den omtalte Bestemmelse om obligatorisk Indførelse af W. C. i Nybygninger samt Spildevandsregulativ m. m., at man da lader medfølge en samlet Fremstilling af W. C. -Spørgsmaalet i Aarhus.

Udvalget henstiller nu til Byraadet, at der

- 1) søges Approbation paa Bestemmelsen om obligatorisk Indførelse af W. C. i Nybygninger i de med W. C. -Afløb forsynede Kvarterer,
- 2) at Behandlingen af Regulativet for Spildevandsledninger bringes til Ende,
- 3) samt at Spørgsmaalet om Indførelse af W. C. i Gaardene i de eksisterende Ejendomme i Marselisborg-Kvarteret gøres til Genstand for en nærmere Undersøgelse."